

SZÉKELY UJSÁG

FÜGGETLEN POLITIKAI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bethlen-utca 7. szám, hová a lap szellemi részét érdeklő közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak is küldendők. Megjelenik minden csütörtökön 8 oldal terjedelemben.

Felelős szerkesztő: Társszerkesztő:
Dr. TÖRÖK PÁL. CHALUPKA REZSŐ
Kiadótulajdonos: A kiadó bizottság.

Előfizetési árak: egy évre 8 kor., félévre 4 kor., negyedévre 2 kor., lelkészek, tanítók, községi előljárók fele áron kapják, Hirdetési díjak a legjutányosabb árak mellett, nyilttéri cikkek soronkint 40 fill. számítatnak.

Kell-e többség a függetlenségi pártnak?

Sok minden kell neki, csak ez az egy *nem kell*. Mert ha kellene, biztosítaná és pedig *most* biztosítaná a többséget *a maga* számára.

A függetlenségi párti többség ez időszerint kizárólag a függetlenségi párttól függ. Megcsinálhatja kétféleképen: vagy kilép a koalícióból, tehát elemeire bontja a többséget, mely esetben (nem lévén többség) az új választás és vele a függetlenségi többség biztos; vagy pedig nem veszi tudomásul az országgyűlés feloszlását, hanem együtt marad és maradásra bírja a többi pártoknak is legalább egy részét, mely *igazi ellentállás* szintén maga után vonja a képviselőház feloszlását és az új választást; tehát a függetlenségi többséget.

A függetlenségi párt egyiket sem teszi. Tehát *nem kell* neki a függetlenségi többség.

Midőn Kossuth Ferencz ezt mondja. „... Közeledik már az idő, midőn az egész nemzet a függetlenségi zászló alatt lesz és *erről vegyen tudomást a király*,“ — ha nem is mondja a teljes igazságot, de nagyon közel jár az igazsághoz.

A függetlenségi eszme tényleg nagy hódításokat tett a legutóbbi időkben és e diadalmas útjában, ha csak valami nagy erő meg nem akasztja, megállani nem fog. Nem áll meg, mert a teljes állami függetlenség vágya minden magyar ember szívében él és mert 30 esztendei agitálás után a nép a demokratikus haladást a függetlenségi eszmével kapcsolatosnak hiszi. Helyesen hiszi-e, vagy sem, ez most nem képezi kérdés tárgyát. A fődolog az, hogy hiszi. És a hamarosan megejtendő új választás, habár nem is hozná meg az egész nemzetnek a független-

ségi zászló alá történő sorakozását, de valószínűleg meghozná a függetlenségi többséget.

Miért nem akarja hát a függetlenségi párt a függetlenségi többséget; mért fenyegeti vele (mint valami nagyon rossz dologgal), Kossuth Ferencz a királyt? Talán azért, mert azt hiszi, hogy házfelosztás nélkül könnyebben hozzájut a hatalomhoz s a hatalom révén a sok mindenféle jóhoz?

Az ilyen feltevésnek nincs semmi komoly alapja. Stréberek mindenütt akadnak. A kétségtelen valóság azonban mégis csak az, hogy a parlament legnagyobb pártja a maga egészében, a maga módja szerint eszményi célokért küzd. Ha tehát a párt nem akar többségre jutni; annak mélyebben fekvő oka van. Ez az ok: *a hazafi-aggodalom*. A függetlenségi párt nem tudna mit csinálni a függetlenségi többséggel. A függetlenségi többség még nem jelentené a teljes állami függetlenséget, sőt még a personal-uniót sem. Csak azt jelentené, hogy az ország többsége ugyan akarja a függetlenséget, de függetlenség még sem lesz, mert az országnak nincs meg akaratának érvényesítéséhez az *ereje*. A kiegyezés felbontásához nem parlamenti többség, hanem erő kell.

Ez időszerint és a közelebbi jövőben is a kiegyezés felbontásához a király hozzá nem járul. Már pedig két fél között kötött egyezség, ha megegyezéssel nem lehetséges, csak erőhatalommal bontható fel.

A függetlenségi párt látja, minő zavarokat okoz, eddigelé minő legyőzhetetlennek bizonyuló akadályba ütközik e szerződésnek csak részleges módosítása is, hát az eltörlésére irányuló törekvés milyen felfordulást okozna! A függetlenségi többség ez időszerint vagy katasztrófába döntené a nemzetet, vagy a nemzeti önérze-

tet letörő nagy megalázásba vinné.

No hát ezt a függetlenségi párt nem akarja. Ezért nem kell neki a függetlenségi többség. Bár mit is mondjanak a cothurnusban járó politikusok, a lelkük mélyén félnek a függetlenségi többségtől.

És mert félnek, a béke meglesz.

A mostani helyzet tanulságos nagy leczke. A nemzeti küzdelemnek nevezett kicsikarási politika közeledő csődje be fogja igazolni, hogy jogokat nem lehet kitaktikázni. Ki kell azokat *lépésről-lépésre* küzdeni. S ha a mai nap még az első nagyobb lépésre sem alkalmas, szépen be fogjuk várni a holnapot, ennek az első lépésnek a megtételére.

A függetlenségi párt vonakodása a függetlenségi többségtől a mellett bizonyít, hogy az előrelátható kockázattal felelősségétől a függetlenségi párt is irtózik. És ezért lesz meg a béke, bármiként harsogjanak is a harci kürtök.

Ember János.

BELFÖLD.

Apponyi Nagybányán.

Apponyi Albert gróf január 7-én Nagybányán Földes Béla függetlenségi jelöl támogatására beszédet tartott. Beszédének tenora szokott koalíciós tenor. Legelsősorban megvádolja a kormányt és támogatóit, megfenyegeti a pártonkivülieket, kik lesben állnak és várják, hogy ki lesz erősebb és azokhoz csatlakoznak, fejükre czitálván a Szentírás egyik idézetét.

Szokott kijelentéseket hallottunk tőle a béke hirdetéséről, a parlamenti reform szükségességéről, s arról, hogy szívesen belemenne a maga részéről abba is, hogy az országgyűlést feloszlássák, azonban csak bizonyos feltételek mellett.

Ismerje el a király — ugymond — már eleve kötelezőnek a maga részére a választásokból kikerülő új parlament felfogását. Nos, hát ez egyike a legnagyobb képtelenségeknek, — nagy szó ez, de szinigazság — a melyet csak Apponyi valaha

hirdetett. A király írjon alá, mint valami ifju grófi sarj, egy biankó-váltót, melyet azután bárminő összegre perelni lehessen? Mert vajjon ki tudhatja, mi lesz a választásokból kikerülő új parlament álláspontja? Tudja Apponyi gróf? Alig hiszszük. Avagy talán úgy gondolja, hogy a király csak olyan álláspontot tartozzék vakon elfogadni, mely a koalíció mai felfogását fedezi? És éppen csak a katonai kérdésekben tartozzék a korona megfontolás nélkül meghódolni? Avagy minden más kérdésben is? Mert a logikus konzekvencia oda vezet, hogy ha a parlament felfogása katonai téren kötelezi a koronát, kötelezi minden más téren is. Sőt ha ezen a nyomon tovább akarnánk menni, úgy sokkal inkább köteleznék. Mert hiszen a 67. XII. t.-cz. 11-ik szakasza a vezényszó kérdését felségjognak tartja fenn, melyben az intézkedést a király jogkörébe utalja, míg egyéb téren, a mely itt esetleg szóba kerülhet, az intézkedés a törvényhozás jogkörébe tartoznék, melynek pedig az országgyűlés az egyik faktora. És kérdezzük, vajjon tartoznék-e a korona például elfogadni egy olyan parlamenti álláspontot, mely Magyarországnak más államba való bekebelezését mondaná ki, avagy például a tulajdon sértetlenségét támadná meg?

Az igazság az, és ezt elhomályosítani nem lehet, hogy akár a mai országgyűlésnek, akár bármelyik következőnek alkotmányos kötelessége olyan programra törekednie, melyet a törvényhozás másik faktora is legjobb lelkiismerete szerint alkalmasnak ítél az ország ügyeinek intézésére. A két faktor felfogásában harmóniának kell uralkodnia. És mindenképp felett áll az, hogy nem ítélhető jogosnak, ha egy kormányprogram eddig

elé soha vitásnak nem ismert felségjogokat támad meg.

Különös, hogy a koalíció vezérei, kik hallatlan sérelemnek tartják *Drill* bírónak ítéletét meggyanusítván, hogy előre elkészített ítéletet olvasott fel, — ugyancsak ezt a sérelmet kívánják elkövetni az országgyűlésen, hol a kormány fejére a már hónapok óta elkészített ítéletüket szeretnék rácsitálni.

A végső nagy tévedés azonban nem is ezen a téren van. Hanem abban, ha Apponyi Albert gróf azt hiszi, hogy az általános, titkos és községenként való választási reform bármi néven nevezendő feltételhez hozzáköthető. Ezen már túl vagyunk. Ezt a kérdést meg kell oldani feltétlenül és bizonyossággal. Mert az általános választói jog már kategórikus imperatívuzává lett a politikának.

Egyébként a nagybányai fejtegetésekhez kevés a szavunk.

Valahányszor koalíciós vezérek küszöbön álló nyilatkozatát hirdetik, mindannyiszor valamely titkos reménységünk éléd, hogy a tartandó beszéd talán előbbre viendí a békés kibontakozás ügyét. Talán ezuttal a nyilatkozó vezérnek tényleg van mondani-valója a nemzet számára? Reménykedésünket mindannyiszor csalódás szokta követni. Az uraktól ujat nem hallunk; főképpen pedig egyetlen olyan gondolatot sem, mely alkalmas volna a béke ügyének előmozdítására. A politikai stagnáció kátyujából ezek az ország előtt tett nyilatkozatok az ország szekerét ki nem mozdítják. Rideg intranzigentizmus szól hozzánk e fejtegetésekből, a végtelenségig menő harc harsonájának hangja.

Apponyi grófnak nem volt új mondani-valója, a régi nótát dudálta. Sívár szavak

voltak, melyek borongós perspektívát nyujtanak a politikai jövőre.

Pécs határozata.

Pécs szab. kir. város törvényhatósága megküldötte vármegyénknek a nemzeti ellenállás tárgyában hozott határozatát.

A határozat maga nem érdekes. Hasonló határozatot hozott már sok megye.

De érdekes benne egy leszavazott indítvány, Dr. *Visy* László és 15 bizottsági tag indítványa, melynek lényege, hogy mivel a törvényhatóságnak az állásuktól megfosztott, nyugdíjgyenyüket vesztett tisztviselőknek teljes kártalanítására eszközök nem állanak rendelkezésre, s mivel veszélyt lát abban, hogy a város vagyont, javadalmát és jövedelmét nem a város bizalmát bíró tisztviselők, hanem helyettesített egyének kezeljék, — amennyiben a tisztviselők a belügyminiszter megsemmisítő rendelete folytán a törvényhatóságnak az önkéntes adófizetésre és önkéntes ujonczjelentkezésre vonatkozó tiltó rendelkezéseinek foganatosításától eltekintenek, őket felelőségre vonni nem fogja.

Természetes, hogy a pécsi hazaffyak ezt a bölcs mérsékletre valló indítványt elvetették.

Bár elvi különbségek választanak el a fanti indítványozóktól, nem hagyhatjuk szó nélkül ebben az elmégesedett politikai hecczelődések közepette ezt a mérsékelt s az elvi harcoknak megfelelő modort.

Addig, míg az oktoynak ez a neme működik nemzeti ellenállás czimén, mely a kényszernek a leghatalmasabb eszközével, a mindennapi kenyérnek elvesztésével fenyegeti a tisztviselőket, s a legbrutáltabb fizikai és pszichikai eszközöket használ argumentumnak elvei mellett, addig annak a küzde-

A tömeg lélektana.

(Kivonat *Angyal Pálnak* a m. kir. Tud. Akadémián máj. 8-án tartott előadásából)

Vizsgálni fogom különösen a természeti tényezők hatását; a tömeg érzelmeinek, vágyainak, eszméinek s gondolatainak összefüggését a közvéleménnyel, s e helyütt az u. n. vezetők befolyását; majd reá mutatok azokra a sajátos értelmi, lelki és erkölcsi tulajdonságokra, melyek minden, de főleg a bűnös tömegnél felismerhetők.

A természeti tényezők s a tömegjelenségek összefüggését különösen *Lombroso* és *Laschi* tanulmányozták nagy előszeretettel. Vizsgálódásaik során arra az eredményre jutottak, hogy a tömegbűntettek sokkal sűrűbbek a délvidéken, mint északon; gyakoribbak a meleg hónapokban, mint a hideg évszakokban. A tények ilyeszerű alakulására ugyan nézetem szerint a fajjelleg s az általános társadalmi állapotok is jelentékeny befolyást gyakorolnak, mindazonáltal nem tagadható az éghajlati és kőmérsékleti tényezők közvetlen hatása sem. A tömegben levő ember, ki amugy is alig ura akarátának, mindenesetre kevésbé tud ellentállni az élettani változásokat előidéző kozmikus tényezőknek, mint az izolált egyén.

A közvélemény a meglepetésszerűen keletkezett tömegnél rendszerint semmiféle szereppel nem bír; a pillanat hevében létrejött tömeg a pillanat hatása alatt áll, a szó tulajdonképeni értelmében vett vezetője sincs, mert a ki a tömeg élére jut, az a többitől csak abban különbözik, hogy amazoknál vérmesebb, szenvedélyesebb, ki a meglepetés hatása alatt a többieket megelőzve fejezi ki a benne már lángragyult érzelmet s még mielőtt a higgadtabbak felocsudnának, kiadja a jelszót, megkezdi a cselekvést. Az előkészített tömeg már nem a pillanat műve, hanem rövidebb-hosszabb idő munkájának eredményei ezeket a tömegeket valósággal a közvélemény, melyet az izgatók s hírlapok, röpiratok szitnak, teremti meg s már megalkulása előtt vezetők hatása alatt áll, kik egész rendszeresen izgatnak s terjesztik azokat az eszméket, melyek majdan, ha az alkalmas pillanat elérkezik, a tömeget rabul ejtik.

Tapasztalati tények bizonyítják, hogy a tömeg lelki jelenségei különböznek a tömeget alkotó egyesekétől, sőt ezeknek egyszerű sommázatától vagy átlagától is. A legtisztességesebb elemekből alakult tömeg is nem ritkán büntetendő cselekmények elkövetésére ragadtatja magát s viszont előfordul, hogy a gyanus elemekből összeverődött tömeg dicsérendő tetteket hajt végre. E sajátosságát az irodalomban (talán az egy

Jelgersma kivételével) új psyche, az u. n. tömeglélek keletkezésével magyarázzák (*Tarde* Prins, *Le-Bon*, *Sighele*) és méltán, mert ha igaz, hogy a tömeg értelmi, érzelmi és erkölcsi magatartása nem egyezik a benne elmerülő egyesek lelki tulajdonságaival, úgy a tömeglélek léte kétségtelen.

Értelmileg sohasem emelkedik a tömeg arra a fokra, melyen az azt alkotó egyének értelmének sommázata áll (esküdtek verdiktje), minek főoka az, hogy a suggestiónak ez értelmi körben nincs tere. A tömegben felkeltett érzelmek a hatás és visszahatás következtében sokszorozódik és hasonlókká teszi a tömegtagokat; az intelligenciában ilyen változás nem állhat elő: az eszméket hirdető izgató csak követőket teremt, de e követők értelmileg nem emelkednek s ez jól van így, mert mint *Sighele* elmésen megjegyzi: *a válságos történelmi időkben elég egy szellemóriás, de nem elég egy hős.*

A tömeg ítélőképessége is rendszerint sokkal alacsonyabb foku, mint az izolált emberé; többnyire igen kezdetleges eszmétársításokon épül fel és általánosításokra hajló. A munkaadók ellen fellázadt tömeget lehetetlen kiábrándítani abból a gondolatból, hogy minden munkaadó rabló.

A tömeg lelki tulajdonságai között leginkább a hatalomérzet ötlük szembe, mely az embersokaságot, főleg ha indulatba jön, oly erővel ruhazza fel, hogy az kifelé, azaz

lemnek jogosultsága nincs.

Ne tisztviselői ellenállást, hanem nemzeti ellenállást csináljanak. Ne a vármegye közegeit tiltsák el az adók elfogadásától, hanem a vármegye közönségét az adóbefizetéstől. De ezt meg nem tudják.

Hiszen maga az a tény, hogy van ok a mitől a tisztviselőt el kell tiltani, — mutatja, hogy *tényleg nincs nemzeti ellenállás*, csak annak *terrorizmusa* van meg. Mutatja, hogy éppen a népet, a nemzetet nem tudták az ellenállásba belevinni, mert ha tudták volna, nem lenne szükség a tisztviselőt annak eltávolítására kényszeríteni, ami amúgy sem következhetik be.

Ahol nincs ok, ott nincs okozat.

Mert könnyű felelőtlen embernek felelőtlen parancsot kiadni, könnyű annak, kinek hektoliterszámra van buzája, kenyérkérdéssé tenni valamely dolgot. Minden könnyű, csak a végrehajtása nehéz a parancsnak, különösen akkor, mikor a meggyőződéssel, tudással ellenkezik.

Minden küzdelem sérüléssel jár. Csata halottak nélkül nem képzelhető. Nem pár-baj első vérre. Minden ember, ki helyt áll, elkészülhet, hogy testébe golyót kap.

Miért kívánják azonban a »nemzeti küzdelem« vezetői, rendezői, hogy ebben a küzdelemben csak ők ne kapjanak sebet s helyettük olyanok pusztuljanak el, kik a küzdelemben nem kívánnak állni, vagy nem állanak? Miért akarnak a törvényhatóságok vezérkar lenni a távolban, s miért kívánják, hogy a tisztviselők álljanak a porondra küzdeni az ők érdekükben?

cselekvéseiben lehetetlenségeket ugyszólván nem ismer, befelé, azaz tagjai részéről pedig ellenmondást nem tűr. A hatalomérzet forrása a nagy szám, mely vonzó erőt is gyakorol s magába szívja és olvasztja mindazokat, kik közelében vannak. A kit a tömeg magához rántott, az nem szállhat szembe az általános hangulattal, mert könnyen áldozatul eshetik; kénytelen tehát az árral uszni.

A tömeget, bármily érzelem uralkodik is fölötté: a *végletekre való hajlás* jellemzi: vagy nagyon bátor, vagy nagyon gyáva, vagy a rajongásig fejezi ki szeretetét, vagy barbár kegyetlenkedésekben fejezi ki dühét. A cselekvő és főleg büntetendő cselekményeket elkövető tömeg meg éppen mindig túlzó érzelmeiben. A bűnös tömeg megszokásosabb s leggyakrabban előforduló indulatai: a fanatizmus, a düh, a rajongás stb. Az indulatok hevességét növelik: az u. n. fizikai kísérő jelenségek, melyek rendkívül gyorsan ragályozódnak s az indulatokat is átveszik másra a nagy szám, az a körülmény, hogy az érzelem már huzamosabb időn keresztül tölti be az egyesek lelkiületét (előkészített tömeg), a képzelet és az érzékcsalódás, mely a tömeget oly sűrűn rabul ejti. Főleg a *fantazia* szokott a tömegben — hol az értelmi ellenőrzés hiányzik s a megfigyelőképesség olyannyira csökkenik — rendkívül magas fokot elérni. A legkisebb gyanu meggyőződéssé lesz s vad indulatra gerjeszti az amúgy is izgatott emberek sokaságot, s ilyenkor hiába minden ellenkezés, minden bizonyíték: a tömeg vadul ront előre s leteperi a képzelt ellenséget. A

Ha minden embere e hazának, bármely elvet valljon is, oly bölcs mérséklettel és komoly gondolkozással bírna, mint Visky dr. és tizenöt társa, akkor a béke, megértés hamar bekövetkeznék.

Bár így lenne!

De sajnos, oly küzdelemben, a minőt a vármegyék ma folytatnak, hol az elveknék és meggyőződéseknek egyetlen argumentuma fizikai és pszichikai gerundium, nagyon sovány reményünk lehet megoldásra.

Pécs város törvényhatósága nem bizonyult be komoly, érett emberek gyülekezetének. Tisztviselőit nem engedi meggyőződésük szerint cselekedni, rájuk oktroálja saját akarátát, követeli tőlük a lázadást. Mint igen sok vármegye.

A »Kis Ujság« hétfői számában láttam egy képet. Ez a kép azt a jelenetet ábrázolja, mikor egy tengeri hajón a majmok ketreczükből elszabadultak és a hajón gárázdálkodnak.

A kép felett ez a czim olvasható: »*Fellázadt majmok*«. A kép alatt pedig ez áll: »*Vármegyei tisztviselők ellentállása*«.

Pestmegye törvényhatóságának példáját akarja követni Pécs városa is tisztviselőinek ellentállásra való kényszerítésével?

POLITIKAI KRÓNKA.

A koalíciós sajtó organumai megdicsérték *Károlyi* István grófot, hogy Szatmár-vármegye megyeházának folyosóján 4 centiméterre állott meg a csendőrszuronyoktól.

képzelődő erőnek e rendkívüli élénksége egyszerűs mind *hiszékenysége, ingatlaggá és következzelenné* is teszi a tömeget.

A bűnös tömeg nem ritkán az *őrültség* határához jut közel, különösen, ha vért lát. Ilyenkor a fölgerjedt indulat tüzeiben elég minden nemesebb érzelem; a levegő izzó párákkal telik meg s a kés, melyet a szenvedély köszörül, egyaránt öl ellenséget s barátot; sőt az ilyen fékevesztett tömeg gyakran még az öléssel sem elégszik meg; elvakultságában és szertelenségében elmegy a vadság és kegyetlenség legszélsőbb határáig s nem ismer már sem Istent, sem embert.

Erkölcsei szempontból épp úgy különbözik a tömeg az azt alkotó egyesektől, mint érzelmeiben. »*Senatores boni viri, senatus autem mala bestia*«. de megfordítva is áll a közkeltű régi latin közmondás.

Az irodalomban elterjedt nézet, hogy a tömeg inkább hajlik az erkölcstelenség s a bűn felé, mint az ellenkező irányban. Nézetem szerint minden a praedispositiótól, az uralkodó közvéleménytől s az ennek szócsöveitől szolgáló izgatóktól és vezetőktől függ. A tömeg épp úgy lehet jó, mint rossz, akár csak az egyén; mégis: az egyénről biztosan, teljes határozottsággal sohasem tudhatjuk, hogy a jó uton fog-e maradni a jövőben, vagy a rossz utra tér-e; a tömeggel szemben azonban az élesszemű megfigyelő ezt mindig megállapíthatja, miért is a tömegnél joggal beszélhetünk *veszélyességéről*, mely indokoltá, sőt szükségessé teszi a megelőző beavatkozást.

A. É.

Mondva és írva négy centiméterre. Sem többre, sem kevesebbre. *Károlyi* István gróf, mint a hazafiság kitüntető példája állítottatott a többi nem hazafiak elé, kik nem közeledtek négy centiméterre a szuronyokhoz.

Ugy látszik, hogy e példán okultak Debreczen városának czivisei, a török- és labanczverő hajduk vitéz leszármazói, a mikor már ezt a távolságot, ezt a 4 centiméteres tért is megrövidítették nem ugyan a csendőrszuronyal szemben, hanem egy védtelen öreg emberrel szemben. Mult lap-számunkban megemlékeztünk arról a mérhetetlenül felháborító bestialitásról, mit Debreczenben *Kovács* Gusztáv főispánnal elkövettek. Orvtámadásra gondosan szervezett csőcselék megtámad egy öreg embert, félholtra verve feldobja egy halottas kocsira, másfélóra hosszat végig hurcolja a városon. A város rendőrsége kiszolgáltatta vad hordának, aranyórát rabló koalíciós gyűlevészbandának.

Ugyanaz a koalíciós sajtó, mely *Károlyi* gróf esetét hőstettnek minősítette, tragikomikumnak nevezi a debreczeni főispán esetét s a hajduk nyomorult tettét újból hőstettnek tünteti fel. Nem tudjuk megérteni, hogy miért vállalkoznak a koalíciós organumok ennek a rablóbandának védelmére. Talán a lincselés, óralopás is koalíciós erény, az obstrukcióval egyetemben? Talán *Károlyi* gróf cselekedete s a debreczeni csőcselék rablása egy kalap alá tartozik? Ez is passzív rezisztencia és ezt nevezik a törvény keretében való védekezésnek? Ha a főispán, azért, hogy a törvény által reá és a vármegyére rótt kötelezettségét teljesíttesse, karhatalmat vesz igénybe, abszolutizmusról jajgatnak. Ha pedig bizva — nem a koalíció lovagiasságában, — hanem szavában, — a passzív rezisztenciában, karhatalom nélkül jelenik meg, akkor megverik és kirabolják.

A kormány kormánybiztost küldött Debreczenbe, hogy rendet csináljon s a koalíciós hősokeket kinyomozza. A hősoke azonban passzív rezisztenciához folyamodtak s a sok ezer hős közül egy sem található.

Magentánál elesett ezer olasz hős családja részére az olasz kormány nyugdíjat rendelt el. Husz év múlva összeszámították a nyugdíjas családokat s kitűnt, hogy több, mint ötezer család kap nyugdíjat. Nő az bizonyos, hogy a debreczeni hősokekkel nem jár így kormányunk.

Mikor a koalíciós urak a debreczeni esetet lekicsinyítik, micsoda hühöt csinálnak egy ember megveretéséből, de egyuttal a névtelen és eltűnt hősokeket felmagasztalják — *Fazekas* Ágoston esetét ellenben felfújják. *Fazekast* ugyanis a pesti járásbíró, mert a főispán kérésére az installáczióális közgyűlést nem hívta össze, hivatalos hatalommal való visszaélés vétségében bűnösnek mondotta ki, két hónapi fogházra és állásának elvesztésére ítélte.

Nemrég a bíróság Abaujtonavármegye alispánját felmentette. Nem jutott eszébe senkinek az eljáró bírót meggyanusítani, ítéletét igazságtalannak nyilvánítani, még a

kormány sajtójának sem, pedig mint a lapok írják, az eljáró bíró ott is előre elkészített ítéletet olvasott fel. De most változott az eset.

Most egy koalíciós urat mert elítélni a bíróság, s ez főbenjáró bűn. Csak az igazságos, mi a koalíció javára szolgál. Ha találkozik oly ember, oly bíró, kinek meggyőződése nem azonos azzal az ujság-firkonczéval, ki sem a törvényt nem tanulta és nem ismeri, sem fáradságot nem vett magának komoly munkára soha, csak a napilapok cikkeiből szerezte kevés ismeretét, — akkor az hazaáruló. Ezt meg kell gyanúsítani, hogy a minisztertől kapott utasítást, előre elkészített ítéletet olvasott fel, nincsen tudása, tanulása, nincsen meggyőződése. Az ilyen embert, ki független bíró mert lenni, kinek külön meggyőződését nem sikerült az előre preparált sajtónak megváltoztatni, ki tudja ugyan, hogy a közvélemény adhat hatalmat, de igazságot nem mindig, az ilyen embert meggyanusítani, rágalmazni nemcsak lehet, sőt kell. Ez a koalíciónak a független bíróságról alkotott fogalma.

Ily szertelenségek közepette működnek a koalíció vezérei, kiknek volt erejük megzavarni egy ország békéjét, de lecsillapítani már gyengék és tehetetlenek, — a béke létrehozása érdekében. »Az Ujság« már közölte a koalíciós miniszterium névsorát is, de hogy ebből egyelőre nem lesz valóság, az bizonyos. Oka pedig kizárólagos, hogy a vezérek most szívesen a szegre akasztanák elveiket s szívesen keresnének bihari pontot, de a népszerűség akkor oda, nagyhangú kijelentéseik kötik s a közvélemény, mely ezekben a nagyhangú deklamációkban most még hitt és remélt, többé szavukra adni nem fog. Szép ugyan — szemökben — a haza érdeke, de már elsőbb saját presztizsük megtartása. Inkább nyomorogjon a haza.

Az orruknál tovább nem látó politikai klikk közé bombaként csapott gróf *Goluchowszky* Agenor külügyminiszter lemondásának híre. Nagyhamar felocsudtak meglepetésükből s örömmel hangoztatják, hogy ez a koalíció hadi érdeme. Mintha bizony a külügyminiszter is megijedt volna Debreczen cziviseitől. Legfeljebb aranyóráját féltené.

Bukását a külügyi fordulatok idézték elő, hir szerint a német flottának tüntető távolmaradása a portának rendezett flotta-tüntetésekén.

Akármit van is, mi örvendünk, ha egy ember, ki nem bizonyult magyarbarát-nak, ily fontos és magas állásból távozik. Annál inkább örülünk, mert — bár megbízhatatlan források szerint — utódjául báró *Burián* van kiszemelve, ki *Andrássy* Gyula gróf (az igazi!) után második magyar ember a külügyek élén, mert hiszen *Kálnoky* gróf cseh vagy morva volt, minden inkább, csak nem magyar.

A koalíció diadala. (?)

A sanda mézáros másfelé üt, mint a hová néz. A kotlóstojás párt a főispánokat üti, de szeme a főispánok zászlóján van, melyre a „népszabadság“ van jelszóként írva. A népszabadság napja felkeltétől félnek a kisztihandosok s azért ütnek oly zajt, mint napfelkelte előtt a mocsarak lakói, a hullók és békák. A hajnali békakonzert, hulló nyelven bizonyára „nemzeti küzdelem.“

Azért a sok hühó, zaj és handabanda, kotlóstojás és sok egyéb, hogy a főispáni beigtatások körüli küzdelem zajában, feledékenységbe kerüljön a lényeg: a demokratikus kormányprogramm. És a kisztihandpárt szeretné hinni, hogy célta ért és taktikája diadalt aratott, mert ki beszél ma „kormányprogramról“, „népszabadságról“, „általános választói jogról.“

Mindenkinek az köti le érdeklődését mi történt Ungban, Selymecz-bányán, Debreczenben.

De kissé talán korai lesz ez az öröm, legfeudalisabb uraim!

A kormány nem ejti el a főcélta, s kitartóan munkálkodik programján. Az általános titkos választói jogra vonatkozó törvényjavaslat már közzé adatott s következnek sorjába a többi törvényjavaslatok is. Mindmégannyi sarokkövei a népszabadság várfalának.

VÁRMEGYE és VAROS.

A közigazgatási bizottság ülése.

Tegnap tartotta vármegyénk közigazgatási bizottsága ez évben első rendes ülését *Ugron* János főispán elnökle alatt, ki a szíves óvációk után a bizottság tagjait üdvözölve nyitotta meg az ülést. Dr. *Damokos* Andor alispán terjesztette elő jelentését, mely szerint a múlt év december havában alispáni iktatóra érkezett 739 drb. ebből hátrálék maradt 89, központi választmányi iktatóra érkezett 5 drb, melyből elintézetlen maradt 2. Egy évre szóló utlevelet kiadott 178 drbot. A csendőrség jelentése szerint a következő büntettek, vétségek és kihágások jelentettek be: hatóságelleni erőszak büntette 1, szemérem elleni büntett 1, ember élete elleni büntett 1, súlyos testisértés 41, magánlak megsértése magánszemély által 3, lopás 32, sikkasztás 1, orgazdaság 4, más vagyonának megrongálása 6, járásbíróhatáskörébe utalt kihágás 25, közigazgatási hatáskörébe tartozó kihágás 181 esetben. Együttal bejelentette az alispán, hogy a kórház vízvezetékének munkálatai a tavasz folyamán megkezdődnek, miről lapunk

egyik előző számában már megemlékeztünk. — Dr *Lengyel* József főorvos a közegészségügy tekintetében a múlt hónapot az 1904. decz. havával összehasonlítva kedvezőtlennek találta, különösen a heveny fertőző bántalmak voltak nagyszámmal, összesen 114 esetben. Előfordult vörheny 11 esetben, meghalt 8, ápolás alatt van 18, meggyógyult 44. Bányahimlő volt 2 gyógyult esetben. Bonczoló toroklob előfordult 14 esetben. 1 meghalt, 4 ápolás alatt van, 9 meggyógyult. Hagymáz 12 eset volt, 2 ápolás alatt van, 10 meggyógyult. Hullavizsgálat 8 esetben történt. A közkórházban ápoltak 204 beteg, gyógyultan 83, javulva 21, gyógyulatlan 4 távozott. 96 ápolás alatt maradt. — *Barabás* Andor árvaszéki elnök jelentése szerint kiskoru 11,774, gondnokolt 155, távollevő ügygondnokolt 628 egyén van. Beérkezett összesen 14624 ügydarab, melyből 168 elintézetlen maradt az árvaszék költözködése miatt. — *Daniel* Lajos gazdasági előadó jelentése szerint az időjárás hideg volt, csapadék dus. Mezei munka szünetel. — *Diemár* Károly kir. ügyész jelentette, hogy a helybeli központi fogházban 3 vizsgálati és 83 elítelt van. A székelykereszturi járásbíróházban 17, az oklándi járásbíróházban 37 elítelt és 3 vizsgálati fogoly van. — Állatorvos jelentése szerint az állategészség kedvező. Darócson lépfene, veszettség, Szentkirályon, Oroszhegyen, Székelyszomboron rühkor, Kápolnásfaluban sertésvész fordult elő szörványosan. Megszüntek a következő zárlatok: Ábránfalván, Lövétén lépfene, Bethfalván sertésorbáncz, Zetelakán, Oroszhegyen sertésvész alól. — *Stratzinger* Emil pénzügyigazgató jelenti, hogy egyenes állami adóban befolyt 13,862 korona 33 f, 133,110 kor. 52 fillérrel kevesebb, mint az előző évben. Hadmentességi díjban 160 k., 3807 kor. 06 fillérrel kevesebb, bélyegben 6389 k. 15 f., 6592.66 fillérrel kevesebb, mint az előző évben. Ellenben fogyasztási adóban 65,256 kor. 06 fill., 10,427 kor. 94 fillérrel több, dohányjövédékben 42,259 kor. 24 f., 9.926 kor. 48 fillérrel több, mint 1904. decemberében.

A közigazgatási bizottság albizottságainak névsorát kiegészítették. A fegyelmi választmányba megválasztottak rendes tagokul *Nagy* Sámuel dr. és *Soó* Gáspár (*Jung-Cseke* Lajos és *Lántzky* Sándor helyére), póttagokul *Kovács* Ákos és *Stratzinger* Emil (*Diószeghy* Samu és *Molnár* Károly helyére, Az erdészeti bizottságba *Ugron* János helyére *Sándor* Mózes. Jegyzője: dr. *Keith* helyett *Szabó* Gábor lett. A másodfoku erdei kihágások bíróságába rendes tagnak *Máthé* Pál (*Lántzky* Sándor helyébe), póttagnak *Daniel* Károly (*Ugron* János helyébe). A gyámügyi felelőviteli küldöttségbe póttagnak dr. *Mezei* Ödön (*Lántzky* Sándor helyébe). A fogházvizsgáló küldöttség tagjaivá *Kovács* Ákos és dr. *Mezei* Ödön választottak meg (*Diószeghy* Samu és *Lántzky* Sándor helyébe). A munkaadók és munkások között felmerülő vitás kérdések elintézésére hivatott másodfoku bíróságba beválasztottak: *Máthé* Pál, *Sándor* Mózes és dr. *Mezei* Ödön (*Lántzky* Sándor, *Ugron* János és *Ugron* Zoltán helyére).

Vissza a köpéshez!

A debreczeni eset, melynek undorító voltát főleg az a példátlan gyávaság okozza, a melylyel az elkövetett, a szent koalíciót is megdöntötte egy kissé. Nem nagyon, csak egy kicsit. Mert a szent koalíciót csak akkor háborítja fel a csunya dolog, ha véletlenül ellene irányul, de szent „honvédelem-“né magasztosul a szemében bármely aljas cselekedet, ha a szent szövetség érdekeit szolgálja.

Ha az eset értelmi szerzőit kutatóknak, a kézbe vett fonalszál — Apponyiig vezetne, a ki a vármegyét a törvénnyel szembe helyezkedő rezisztenciára buzdító képviselőházi határozatot megfogalmazta s azontul is állandóan dicsőít a király alkotmányban biztosított kormányzási jogának letörésére irányuló minden hitványtságot és ripókságot.

A vizsgálat azonban előreláthatólag nem megy ilyen messzire. Elitélnek majd egy pár csirkefogót, aranyóra lopót. Az értelmi szerzők szépen megmenekülnek. Egyszerűen letagadják a bűnrészességüket. Koalíciós erkölcs szerint az ilyesmi könnyen megy. *A cél szentesíti az eszközöket.* Gyalázatos dolgokat a szent cél érdekében szabad is, lehet is elkövetni, sőt kell is; lehet azokkal dicsekedni, ha hogy a dicsekvés hasznos, de le kell tagadni, sőt le szabad esküdni, ha kellemetlennek mutatkozik. A szent szövetségnek több esze van, mint sok nyáj disznónak. Tudja, mikor mit kell cselekedni.

Most is tudja. A koalíciós lélek repes örömeiben e »sikerés nemzeti küzdelem« felett, a mikor 1000 ember összever, meggyaláz egy 60 esztendő fegyvertelen és védtelen öreg embert, de az ábrázata azt mutatja, mintha bántaná őt a dolog. Teljesen csak a mágnások lapja azonosítja magát a magyar névre gyalázott hozott debreczeni gaz gyávasággal, a többiek vagy hallgatólagosan örülnek, vagy sokalják a vitézkedést.

A debreczeni hősködés nagyon is világosan mutatja, hogy szóban a királytisztelettől csöpögő szent szövetség a gyakorlatban füttyül a király kormányzási jogára, ha az nem az ő kiváltságai javára gyakoroltatik. Az ilyen világos cselekedet káros lehet a szövetségre. A kutba piszkolni egyenesen nem szabad. Csak a gárgyájára kell, a honnét pálczikával

kell belepiszkálni az excrementumot. Ez az. Így kell küzdeni. („Szent Isten!“ hogy megpiszkolták a hazaffyak még ezt a szót is: küzdelem!)

A főispáni intstelláczió részvenni akarók megfélemlítésére *minden eszköz*, a legaljasabb is jó, a király kormányzó közegének leköpése fokozott hazaffyui érdem, annál nagyobb, minél undorítóbb a turha, mely a főispánra röpül a honffy szájából.

A „küzdelem“-nek ez a „fegyvere“ eddig a szent szövetségre nézve hasznosnak bizonyult. Koalíciós-erkölcs szerint a király kormányzó jogát gyakorló főispánt úgy kell agyonütöni, hogy legalább fizikailag ne legyen agyanütve. Mivel a fizikai agyonütés bajt hoz a szent küzdelemre; kormánybiztosság, az alkotmány védbástyájának csufolt kupaktanács működésének felfüggesztése, a koalíciós hangulat keltés verklíjének elnémitása lehet belőle.

Hát ezért sokalja a szent szövetség a főispán fizikai agyonverését.

Vissza tehát a kipróbált nemes fegyverekhez, vissza a köpéshez! Az lesz a legnagyobb hazaffy, a ki legnagyobb turhát tud produkálni.

Pfuj szent szövetség!

TOLLHEGYGYEL.

A koalíció lelke. A bosszuállás lelke és a falánkság lelke. Ez a koalíciós lélek. Naponkint megszólal ez a nemes lélek koalíciós írásokban és szónoklatokban; de olyan precizitással még eddig meg nem nyilatkozott, mint a Bánffy-párt lapjában a Pesti Hirlapban, mely egyik közelebbi számának vezércikkében így ír:

»Lesz rá gondunk, hogy feledésbe ne menjen egyetlen embernek neve sem, aki bármiféle kis állásban is a mai politikai rendszernek törvénytelen szolgálatot tett. Nyilvánartadjuk a miniszteriumok hivatalnokait, a rendőrségi tisztviselőket, a királyi ügyészségeket, a bíróságokat, a törvényhatóságokat alkalmazottait, sőt a magánemberek között is azokat az urakat, akikkel le kell számolnunk. Ezek közül egyetlen ember a helyén nem fog maradni. S gondoskodni fogunk, hogy országos pellengére állítsanak s a becsületes emberek társaságából örökre kidobassanak.«

Az ember nem tudja a koalíciós uraknak bosszuvágyuk nagyobb-e, vagy az étvágyuk a közhatalom révén kézhez kaparítható minden falatra? Ugy látjuk, e két nemes érzelem egyenlően hevíti a koalíciós hazaffy-kebelt. A koalíciós ész együtt szándékozik kielégíteni mind a kettőt.

Sokat akar a szarka. Baj lenne, ha birná a farka. *Rá nézve* lenne baj. Mert borzasztóbb bukást még nem látott Magyar-

ország, mint a minő lenne azé a párt szövetségé, mely kancsukával és mindent felalással fenyegető nyitott szájjal esnék neki a »szébb korszak« megteremtésének. Ennek a szébb korszaknak hőseit a poklok fenekére kergetné az éhes apró bestiákkal együtt az ébredező lelkiismeret és becsület, melyet végre sem lehet hazugságokkal örökre elnémitani.

A debreczeni eset megbotránkoztat minden komoly hazafit az országban. Külföldi lapok mint »ázsiai barbárságot« említik. A »Méltóságos Hirlap« azonban a sorok között, e példa követésére igazat.

A vezérő bizottság összeülvén és tanakodván »a nemzeti küzdelem tullépésének« minősíti.

Ugy kedves kiszthand párt?

A »grófi« cél tehát szentesít »minden« eszközt, s az orgyilkosság és zsebmetszés »csak egy kis tullépés« de nemzeti küzdelem?

No azt legfennebb Csik és Gyergyó országainak küsső földön soha nem járt éneklő góbéi ha elhiszik; de végre is ki kell hogy nyiljék a nemzet szemé, s meg kell mozduljon a társadalomnak is hogy az orgyilkosok és zsebmetszők támogatóit és felbujtóit kidobja kebléből. Bojkottáljuk az ilyen Hazaffyakat!

Ugron Ákos a helybeli koalíció elismert vezére. Ő azonban magamagát Szent Pálnak s a koalíció helybeli tagjait oláhoknak tekinti. Itt hagyta őket. A közlegényeknek kötelessége a csatatéren verekedni, a vezérkar biztos távolból, látcsóval kezében kezében spektálja a háborút és stafétával küldi rendeleteit. No de visszakapta a közlegényektől. Saját vezérüket buktatták ki a koalíciós honffyak a közigazgatási bizottsághól, akit pedig még a »haza« árulók is jelöltek.

A Biblia szerint Jehova Áront rendelte oda szónokul a »késedelmes szólásu« Mózeshez, midőn utóbbit Izrael sanyargatott népéhez Egyiptomba küldötte. Semmi sem új a nap alatt s így csak megismétlése Mózes II. könyve 4-ik részének, mikor a Székelyudvarhely utóbbi számai egyikében Bencze Balázs, vidéki földmives, székely bátyánkat rendeli ki a lengyelfalvi báró politikai fedezetére, ki aztán védcenzéről azt írja, hogy »Udvarhelymegyében Ő (nagy ő-vel kérem!) volt egyedül a ki az egyenes uton járt és most is azon jár; — Ő (nagy ő-vel kérem!) az egyedüli igaz székely ember!« Nesze Neked Szent Koalíció És Koalíciós Politika! Ime, a Székelyudvarhely saját szavai szerint, Bencze bátyánk, a lengyelfalvi Czinczinátus, ezen szavaiban megvilatkozik a nép és a népnek a közvéleménye. S mit mond e közvélemény? Hát az bizony azt mondja, hogy az »ingerlő részt képező« Ugron Zoltán és Kovácsy Albert, a »lándzsával szuró« Gyarmathy Dezső, a »hatalmas lesujtó dárdájáról« hires Válcik Ferencz, a »nagy bottal« járó Péterfi plebános, a »hideg vizet hordó« Papp Mózes, a »csattogó« Deák Miklós mind-mind elmehetnek zabot hegyezni, mert csakis a lengyelfalvi báró, és csakis Ő (nagy ő-vel kérem!) az egyedüli ember Udvarhelyvármegyében, aki az igaz, egye-

nes uton járt és most is azon jár!! Ime, így válik nevetségessé és üres frázisok puffogatójává a *Bencze* bátyánk protektoroskodása, így sülyed politikai bohózat-librettóvá a *Székelyudvarhely* és így fűttet be maga alá a helyi koalíció önmaga! *Apponyinak* 30 esztendei pályafutás kellett, míg politikai véleménye 30-adszor is kialakult; *Bánffy* nak 5 évi csendes visszavonulásra volt szüksége, hogy »tisztába jöjjön önmagával«; — nos, mi azon töprengünk, vajon nem jobb lett volna-e a mi kedves *Bencze* bátyánknak is még egy párat jót aludni reá, mielőtt a legszebb »hal-lyuk«-ot kurjantani tudó, és csakis azt tudó, lengyelfalvi báróval egy tálhoz ült le cseresznyézni és a magvakkal megdobálta az egész undvarhelyi koalíciót!?!

*

Személyi hír. A vasárnapi fodrász bála *Ingerlő Zoltán* leszállt a fiatfalvi toronyból, de nem méltóztatott megjelenni. Migraint kapott. Eltúrte ugyan, hogy neve fodrász iparosainkkal egy papiroson megjelenjék, de derogált neki velük egy fedél alatt mutatkozni. Azt hiszi, hogy azzal a negyven koronával, mit a jegy áraban leszurt, kiszurta a fodrászok szemét. Pedig elmehetett volna, mert a terem ugyancsak megvolt 70 m².

TANÜGY.

3082—1905. szám.

Valamennyi udvarhelyvármegyei áll. közs. és felek. elemi — áll. polg. iskolának és áll. el. tanítóképzőintézetnek.

A nmélt. vall. és közokt. ügyi m. kir. miniszter urnak már 1902. évi 2602. szám alatt kelt magas rendelete alapján felhívtam a tek. czim figyelmét az *Uránia Tudományos Egyesületre* és annak folyóiratára, részletes utasítást adva az iskoláknak az Egyesületbe való belépés, vagy a folyóiratra való előfizetés tekintetében.

Ezen felhívásnak még ma sincs meg a kellő foganatja, bár az *Uránia Magyar Tudományos Egyesület* eddigi működésével is megmutatta, hogy immár *tényező* hazánk kulturájában.

Elérte ezt aránylag rövid idő alatt, csekély eszközökkel, mindamellett, hogy még mindig nem részesül abban az általános támogatásban, amely nagyszabású célját tekintve, annyira kívánatos volna.

Azok az eszközök, a melyekkel az *Uránia Tudományos Egyesület* a művelődés iránti fogékonyságot minél szélesebb rétegekben felkelteni törekszik, s a melyekkel a magyar társadalmat művelté és boldogulásának keresésére minél öntudatosabbá tenni iparkodik, ismeretesek már az érdeklődők előtt.

Ez alkalommal tehát ismét felkérem a tek. Czimet, hogy míg egyrészt a fent hivatkozott miniszteri rendelkezésnek teljes érvényt szerezni sziveskedjék, másrészt sziveskedjék az Egyesület iránt az érdeklődést *társadalmi uton is* felkelteni, mert nagyobb támogatás mellett nagyobbat művelhet az Egyesület is.

Székelyudvarhely, 1906. január 4.

Ember János, s. k.
kir. tanfelügyelő.

Kir. tanfelügyelőségünk tevékenysége az 1904—905. tanévben.

A kir. tanfelügyelőség jelentéséből vesszük át a következő adatokat, melyek megvilágítják e hivatal elmúlt tanévi tevékenységét. A kir. tanfelügyelő meglátogatott összesen 149 iskolát 270 tanteremmel és ugyanannyi tanítóval. Jelleg szerint meglátogatott 45 áll., 35 községi, 35 róm. kath., 6 gör. kel., 14 evang. reform., 4 ágost. evang., 9 unit. és 1 magán iskolát. Fokozatok szerint volt azok között 147 elemi, 1 polgári iskola és 1 elemi tanítóképzőintézet. Egnél többször látogatott meg 12 iskolát 31 tanteremmel. Meglátogatta továbbá a székelyudvarhelyi vár. kisdédóvódát egy izben. Két izben vett részt a székelykereszturi áll. el. tanítóképzőintézet képesítő vizsgálatain és egyszer az intézet igazgatótanácsai ülésén. Ezen hivatalos iskolalátogatások összesen 79 napot vettek igénybe. Saját ügykörében feldolgozott a hivatal 5199 ügydarabot. A kir. tanfelügyelő összesen 10 vármegyei közig. bizottsági ülésben volt jelen s mint bizotts. szakelőadó 1040 ügydarabot referált. Mint közig. bizotts. választm. tag 5 fegyelmi ülésben vett részt. A tankerületi tanítók gyűlésén 4-szer s közmívelődési, népnevelési és jóték. egyll. gyűléseken 10 esetben vett részt.

Kinevezés. A vall. és közokt. ügyi m. kir. miniszter *Burger* Arturné Krizsó Erzsébet székelyudvarhelyi áll. polg. leányiskolai helyettes tanítónőt ugyanezen iskolához a XI-ik fizetési osztály 3 ik fokozatába segédtanítónővé kinevezte.

Óvodaszünet Székelyudvarhelyen. Az érdekelt szülőkre való tekintettel közöljük, hogy a kir. tanfelügyelő megengedte, hogy a helybeli közs. óvodában a két hónapos évi szünidő — az iskolaszéknak a helyi körülményekre tekintettel levő és indokolt javaslata alapján — a jelen tanévtől kezdődőleg, további intézkedésig, *julius* és *augusztus* hónapokban tartassék.

Tanítóválasztás. A homoródvárosfalvi közs. elemi iskolánál *Máthé* Lajos tanító nyugdíjaztatása folytán megürült unit. kántortanítói állásra a községi iskolaszék, *Ember* János kir. tanfelügyelő elnöklete alatt f. é. jan. hó 3-ikán megtartott ülésében: *Vajda* Antal, volt csehétfalvi, jelenleg hódmezővásárhelyi unit. el. iskolai kántortanító választatott meg.

HIREK.

Személyi hír. *Pécsi* Jenő dr., főispáni titkár, ki három hétig szabadságon távol volt városunkból, állását f. hó 4-ikén ismét elfoglalta.

Pártoljuk a helyi kereskedőket. Erre hiv fel az Udvarhelyi Hiradó. Helyes. Pártoljuk a helyi kereskedőket; de *de pártoljuk a hazai ipart is.* Azaz pártoljuk azon helyi kereskedőket, kik hazai iparcziket hoznak forgalomba! Azon kereskedőket azonban, kik Bécs selejtes áruit, ringy-rongy holmiját a nyakunkra sózzák, a kiknek arról sincs tudomásuk, hogy minden bolti cikket, mit elárusítanak, hazai forrásból jutányos árban be lehet szerezni, hanem be-

vásárlások végett »*Wienbe*« zónáznak; vajon pártoljuk-e? Hisz akkor a hazai iparnak ássuk meg a sirját! Vajjon mi van, a honi ipar pártolása érdekébeu, most már csaknem két éve *Ugron* János megyebizottsági tag által felvetett eszmével. A törvényhatóság akkori megbízása alapján a vármegye alispánjától várjuk a mozgalom megindítását.

Szerencsétlenség. Zetelakán f. hó 7-én egy vadásztársaság tért hazafelé. A falu között az uton a társaság első szekere, melyen egy felfogadott falusi legény hajtott, elgázolt egy zetelaki falusi gazdát, kinek komoly sérülései miatt élete is veszélyben forog. A vigyázatlan kocsis ellen az ügyesség megindította az eljárását.

Meghívó. A kadácsi ifjusági egyesület f. évi jan. hó 14-ikén, saját alapja javára az ottani községi elemi iskolában műsorral összekötött táncestetélyt rendez, melynek programja a következő: 1. *Riadó.* Végler Gyulától. Énekli az egylet férfi kara. 2. *Vérmező.* Szavalja *Sófalvi* Mózes. 3. *Mi a haza.* Szavalja *Marosi* Albert. 4. *Mi zengi tul . . .* Bujdosó. Énekli az ifj. egylet kara. 5. *Hajnal uram.* E. Kovács Gy. Szavalja *Demeter* János. 6. *Népdalegyveleg.* Énekli az ifj. egylet kara. 7. *Dialog.* Előadják *Nemes* Mózes és *Fazakas* Vilma. 8. *Népdal egyveleg.* Énekli az ifj. egylet énekkara.

Az ember és a O. A tisztaszin koalíciós helyi ujság egyik O-ja (nullája) ismert szellemes modorában szemrehányást teszen a mi emberünknek a koalíció odahagyásáért. — A mint mi az illető embert ismerjük, *hazafias cselekedetekben* a legmeszebbmenő áldozatokra is kész. Ha a köpködő tábor odahagyta, bizonyára az undor üzhette abból ki. — Magyarországot 1000 esztendeig nem köpdösés, hanem más valami tartotta fenn. S mert ez így van, lassankint mindenki odahagyja a szövetséget, aki az *ilyen* fegyverek használatát *emberi méltóságán* alul állónak tartja.

Tanítók és jegyzők reszkesetek!

A 10 ezer holdasok ujságjában „Az Ország»-ban egy udvarhelyvármegyei ur, a ki a 10 ezer holdast szimulálja, az itteni közállapotok felett keseregvén, úgy találja, hogy Udvarhelyvármegyében a jegyzők és tanítók árulták el a hazát. Megis fenyegeti őket, hogy kifognak dobálni a törvényhatósági bizottságból. De csak úgy, ha lehet. Ha a nép önmaga fogja a nyakát a jobbagysághajrába visszadugni, hogy az urak érdekét szolgálja önmaga ellen.

KÖZGAZDASÁG.

Gazdaszövetségek. A földmívelésügyi miniszter jóváhagyta Béta, Homoródszentpéter, Kisbaczon, Olasztelek, Oroszhegy, Szenttamás és Petek községek gazdaszövetségeinek alapszabályait.

SZINHÁZ.

Csütörtökön, jan. hó 4-ikén, a *Kurucz Feja Dáviddal* országos névre szert tett Dr. Fényes Samu, kassai ügyvéd, *Csöppség* című 3 felv. énekes vigjátékának premierje ment, telt ház előtt. Ezt a telt házat úgy a darab, mint az előadás meg is érdemelték egyformán. Igaz ugyan, hogy a vigjáték ekzszpozéja, melyen erősen érezhető Gárdonyi Géza és Kiss József hatása, kissé terjengős, vontatott, de e türelemért bőven kárpótolnak a következő felvonások, melyek úgy a tartalom eredetisége tekintetében, mint főleg azon kiválóan karakterisztikus, talpraesett, szellemes feldolgozásnál fogva, melylyel Fényes ethikailag rendkívül finoman és sok kedves ötletességgel megszöött jellemeit fejlődtteti, e kitűnő munkát a felső (erkölcsi) komikummal dolgozó magyar vigjátékok egyik gyöngyévé avatják. Kétszeresen voltunk büszkék a mai szép estére. Büszkék voltunk a szereplők sikerére és büszkék voltunk arra, hogy e siker magyar író munkájához fűződött. Valóban értjük, ha e vidám, magyar levegőjű és sok lélektani finomsággal konstruált darab jubiliris előadásokat érő olyan kassza-slágerje a Magyar Színháznak, a milyen a »Gyurkovits leányok« kivételével nem zenés darab még nem volt. A cím szerepet, a végtelenül bájosan stilizált Csöppséget, a közönség állandó rokonszenvétől kísérve *Fehérváry* Etelka, a társulat naivája, alakította, helyes invenczióval, meleg, természetes bensőséggel, közvetlen hangulattal, keresetlen, kedves egyszerűséggel, az erős esések között mozgó érzelmek találó nüanszirozásával s olyan komoly, széleskörű ambíció között mozgó színpadi diszkréczióval, hogy bizony bátran megnézhetette volna akár Harmat Hedvig asszony is. Alakítása tetszett is mindvégig s a közönség zajosan lámpák elé tapsolta őt minden felvonás után. Nekünk ugyan volna egy szemernyi diszkrét megjegyzésünk és ha a »Kukoricza Jónás« paródia ment volna, melyben azt a bizonyos »Harisnyakötőcske, felköt a nőcske« kuplét éneklik, hát el is mondanók e szerény megjegyzésünket, de így és ez alkalomból szívesen elállunk tőle s a Haller Irma és a Dobsa Margit szempontjából is megdicsérik *Fehérváry* Etust. Ambrót *Miklós* Gábor játszotta a nála már megszokott stilszerű, kiforrott rutinnal, minden műpáthoszt mellőző verizmussal és sok helyütt olyan találó gyöngédséggel, olyan hangulatos invenczióval, hogy szinte önmagát multa felül. Ugyanezt mondhatjuk *Uti* Gizelláról is (Márta), kinek tartalmas, komoly munkáját ez alkalomból csak még annál is inkább megdicsérik, mert szerepe — a szerző diszpozíciójánál fogva — ellenszenves, önző jellegű volt, már pedig a hol önző motívumok képezik a cselekvés rugóját, a hol ellenszenves érzelmek áldozatául esik az erkölcs, ott a hatás kialakulásában könnyen kerekedik felül a közönségben a fukarság. A másodrangú szerepekben megfeleleltek *Székely* Sándor (Dengelegi), *Kertész* Sándor (Lenczi) és *Györfi* Mariska (Sára) is, sőt utóbbi elég szerencsésen birkózott meg a neki jutott meglehetősen nehéz kabinetalakkal.

Pénteken, jan. hó 5-ikén, Konti ismeretes, szép zenéjű operettje *Suhancz* került színre, csaknem zsúfolt ház előtt. Az előadásról, mely *Miklós* Gábor igazgató és Miklósné *Erdélyi* Kornélia jutalomjátékául ment bérletfolyamban, bizony nem sok jót mondhatunk egyszerűen azért, mert a mint azt már ismételve is kijelentettük, operettet megfelelő hanganyag és rendes orchesztrum nélkül jól előadni nem lehet. A társulat e műfajra nincs ezidőszerint kellőképen szervezve s így a nem zenés műfajok előadásaival szemben az operett-esték nívója még relative sem párhuzamosítható és ha a *Suhancz* mégis telt házat csinált, az nem direkte ezen daljáték előadásához fűzött várakozás megnyilatkozásául, hanem a *Miklósypár* eddig általában kifejtett több oldalú szorgalmas, készséges munkájának honorálásául volt tekintendő. Egyszerűen regisztráljuk tehát, hogy a *Suhancz* reprice *Erdélyi* Kornéliával (Józsi), *Miklós* Gáborral (Durand), *Inke* Rezsővel (Moren) és *Adamek* Irmával a főbb szerepekben került színre.

Szombaton, január hó 6-ikán, délután ifjusági előadásul a helybeli tanulóifjuság részére, félhelyárakkal. *Petőfi Sándor élete és halála* című énekes történeti színmű adatott. Este rendes helyárakkal és bérlet-szünetben *Ermelinda* című 3 felv. vig opera (!) bemutatója ment, melyhez a zenét *Lehel* Károly, a társulat érdemes karnagya írta s mely ez alkalommal Kónya Sándor cigánybandája egy hatosának (2 prim, 1 kontra, 1 brács, 1 kishógó és 1 nagyhógó) zenekari kíséretében került színre. Mi tehát egy ugrással megelőztük a Nagyváradon kicsirázott opera-staggione turnust s mögöttünk hagyva Aradot, Debreczent, Kolozsvárt, Szegedet és Nagyváradot, a staggione állomásait, nyomban Krecsányi Ignác temesvári nyomdokaiba léptünk. Hát kétségtelen, hogy a direktor e jóindulatu vállalkozása méltánylást érdemel, de nekünk komoly, meritorius okunk nincs, amelynél fogva ezen opera-előadást illetőleg is az operett-előadásokra vonatkozó véleményünktől eltérjünk. Eltekintve továbbá attól, hogy, azt hisszük, *Lehel* Károly ur sem minősíti ezen jelentékenyebb zenei érzelmek, terjedelem és műfajbeli intenzivitás nélkül, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ és $\frac{4}{4}$ taktusos, melodiakus kuplét, polka, induló és keringő-reminiszcenciákból (Próféta, [Királyfogás]) kétségtelenül ügyesen konstruált munkáját érdemes karnagyi munkássága hatyudalának és az ő zenei vénája is bizonyosan ennél jobbat, eredetibbet és stilszerűbbet fog még produkálni, illuzórius e kiválóan előkelő zenei műfajnak provinciális kultusza már csak azért is, mert vidéki városainknak az opera számára nevelt publikuma még nincsen, (ezt akarja tenni a nagyváradi opera-turnus) a mit bebizonyított a mai előadás is, melynek folyamán összesen 17, mondd: tizenhét nyílt színi klakkot számláltunk össze. Ez olyan rekkord, a milyen csak világvárosi operákban világhírű szerzőket és világhírű művészeket is csak kivételesen ér! Regisztráljuk egyébként, hogy a kiállítás tekintetében is jelentékeny kívánni valókat fennhagyott opera-premier keretében *Erdélyi* Kornélia (*Ermelinda*), *Adamek* Irma (*Almanzor*), *Kertész* Sándor (*XIII. Marcadores*, An-

daluzia királya) és *Székely* Sándor (IX. Cerbaros, Castilia királya) énekelték a vezetőszerepeket. Az operalibretto tartalmáról ki-merítően tájékoztat a felvonások czime: I. felv. A kérő. II. felv. Nőrablás. III. felv. Vége jó, minden jó.

Vasárnap, jan. 7-én, szünet.

Hétfőn, jan. 8-ikán, Madách *Ember tragédiája* került ismét színre zónaelőadásban, félhelyárakkal. Ádámot ez alkalommal is *Inke* Rezső, Évát *Uti* Gizella és *Luczifert* *Miklós* Gábor játszotta.

Kedden, jan. hó 9-ikén, Dr. Fényes Samu kitűnő vigjátéka *Csöppség* került ismételve színre, zónaelőadásul, félhelyárakkal, *Fehérváry* Etelkával a czimszerepben. A társaság vérbeli naivájának, ki nemcsak a világot jelentő deszkákon kellemes jelenség, de a fehér asztalnál is vonzó, rokonszenves »Csöppség«, ez este is perzse bőven kijutott a mi szívesen honoráló, mindig hangulatos fiatalágunk tapsaiból, amit egyébként úgy ő mint *Miklós* Gábor és *Uti* Gizella is méltán kiérdemelték, bár a mai előadás nem volt oly gördülő, temperamentumos, összevágó, mint a jan. hó 4-iki premier.

Gróf Zayné Bárdy Gabi, a budapesti Népszínház és a kolozsvári Nemzeti Színház volt egyik elsőrangú énekművésznőjének vendégfelléptével *szerdán*, jan. hó 10-ikén, *Lili* operett, *csütörtökön*, jan. hó 11-ikén, *János vitéz* tündéri daljáték és *pénteken*, jan. hó 12-ikén, *Kurucz fursfang* énekes történeti korrajz kerülnek színre bérlet-szünetben, mérsékeltlen felemelt helyárakkal. A kiváló művésznő, kinek fenomenális művészi pályája és a köztudatban élő fényes színpadi sikerei felmentenek bennünket minden néven nevezendő kritika alól s ki művésztének édes búbájával és előkelő, briliáns ének-talentumával, a hazai színművészet dicsőségére szolgáló gazdag, szinte iskolát alkotott, zseniális szaktudásával számtalanszor bearanyozta az ország két legizmosabb, elsőrangú kulturintézetének, a budapesti Népszínháznak és a kolozsvári Nemzeti Színháznak, de meg számos vidéki színpadnak is, estéit nálunk *Liliben* Antóniát és Amáliát, a *Kurucz fursfangban* Bözskét és a *János vitézben* a czimszerepet énekli. Kétségtelen, hogy nemcsak művészi tekintetben, de közéleti szempontból is ezen vörös betűs Bárdy-esték városunk nyilvános társadalmi életének igazi sátoros ünnepei lesznek és a magyar kultúra e jelentékeny erdélyi gócpontja tömegesen, viribus unitis, sietni fog elismerését és háláját nemzeti színművészetünk s így közvetlenül a magyar közmívelődésnek is egyik fényes nevű képviselője, e városnak rövid ideig kedves vendége: *Gróf Zayné Bárdy Gabriella* urnóval szemben leróni. *Miklós* Gábor színigazgatónak pedig, ki lehetővé tette nekünk e néhány élvezetes és kedves estét, e helyről is úgy a sajtó, mint a közönség nevében köszönetünket fejezzük ki.

Chalupka Rezső.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratok nem adának vissza. —

Szolokmainak. Ne csodálkozzék Csik és Gyergyó-országon. Az lenne a hihetetlen, ha valamit olyantennének, a mi felvilágosodottsága mutat.

Ss. K.-nak. Hogy a múlt évben nem volt ujonczozás, az a 3 évi tényleges szolgálat kötelességét nem érinti. Fiának a 3 évet ki kell szolgálnia, ha később is lesz besorozva.

Az önkéntes beállást most már nem tiltja közgyilési határozat. Az ellen azonban úgy döntött, hogy az egyéves önkénteseknek, hogy életpályájukban ne legyenek zavarva, szabad eleget tenni katonai kötelezettségöknek, minden más a ki önként beállt »hazaáruló«

Az urfiknak tehát szabad, szegényember fia azonban ne merjen arra gondolni, hogy katonai kötelezettségeinek eleget tesz, családot alapítson és életmód után lásson.

K. L. Hodgya. Bár igaz, hogy meggyanusítottak cikkükért, de azért szívesen látnék továbbra is minél többet. Üdvözlét!

Ganz és Társa

villamossági részvénytársaság

Budapesten

**! Izsákosság!
nincs többé!**

Kívánatra bárkinek bérmentesen küldünk egy próbát a Cozaporból. Kávé, tea, étel vagy szeszes italban egyformán adható az ivó tudta nélkül

A COZAPOR többet ér, mint a világ minden szőszéde a tartozkodásról, mert csodahatású ellenszenvessé teszi az iszákosnak a szeszeseit.

A COZA oly csendesen és biztosan hat, hogy azt feleség, testvér avagy gyermek egyaránt az ivónak tudta nélkül adhatja és az illető még csak nem is sejtí mi okozta javulását

A COZA családok ezreit bekítette ki ismét. sok ezer férfit a szegény és becstelenségtől megmentett, kik később józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Temérdek fiatal embert a jó utra, és szerencséjéhez segített és sok embernek életét számos évvel meghosszabbította.

Az intézet, mely a Cozaport tulajdonosa, mindazoknak, kik kívánják, egy próbát küld és egy köszönő irással telt könyvet díj és költségmentesen küld, hogy így bárki ki is meggyőződhessen biztos hatásáról. Kézzel küldjük, hogy az egészségre teljesen ártalmatlan

INGYEN PROBA 571 szám
Vágja ki ezen szelvényt és küldje be az intézetnek
Levelek 25. lev.-lapok 10 filérrel bérmentesítendők 1

GOZAINSTITUTE

(Dept 57.)

62, Chancery Lane, London
Anglia

Liniment. Capsici comp.
Richter-féle Horony-Pain-Expeller.

Ezen elismert kitűnő és fájdalomcsillapító bedörzsölésül használt házi-szer bevásárlásánál, — a mely minden gyógyszerárban kapható, — mindig figyelemmel legyünk a „Horony“ védjegyre.

Mühle-magvak a legjobbak

Mühle Árpád
Temesvár

EGY amerikai gyorsfőző vagy háztartási mérleg **ingyen!**

Mesésen olcsó árak mellett küldöm szét tulhalmozott raktáramból világhírű s kiválóságukért általánosan kedvelt

**mexikói
ezüstáruimat**

és pedig:

- 6 drb mexikói ezüst asztali kést,
- 6 " " " evővillát, 46 drb
- 6 " " " evőkanalat,
- 12 " " " kavéskanalat, összesen csak
- 6 " kiváló desszertkést,
- 6 " kiváló desszertvillát,
- 1 " mexikói-ezüst levesmerítő kanál, 6 frt 50
- 1 " mexikói-ezüst tejmerítő,
- 2 " eleg. szalon asztali gyertyatartót

Minden megrendelő ezenkívül jutalomképpen egy amerikai gyorsfőző vagy szavatosság mellett gyorsan működő 12 1/2 hordképességű háztartási mérleget kap teljesen díjtalanul. A mexikói ezüst egy teljesen éhér fém (belül is), melynek tartósságért 25 évi jótállást vállalok. Szétküldés a pénz előleges beküldése esetén vagy utánvétellel történik az európai raktárból

SCHEFFER D. SÁNDOR
Budapest,
VIII., Bezerédy-utca 3. sz.

Remek 6 szem. kávé készlet minden színben csak 95 kr. f. 1.90 1.40	Finom joaur 6 sz. kávé készlet minden színben csak f. 2.20 f. 2.90 3.45	Minden család pénzt takarít		Remek 6 szem. vászon Damaszt Garnitúra csak f. 2.10 2.90 3.40 f. 3.90	Szép mintázott vászon törülköző 6 drb csak f. 1.25 1.72 1.90 f. 2.10
30 rőfös vég bőrvászon csak f. 3.65	30 rőfös vég bőrvászon csak f. 4.95	30 rőfös vég irlandi vászon csak f. 4.15	30 rőfös vég Gyöngyvászon csak f. 5.45	30 rőfös vég rumburgi vászon csak f. 5.60	30 rőfös vég I-a rumburgi vászon csak f. 6.40
50 rőfös vég bőrvászon csak f. 8.25	50 rőfös vég irlandi vászon csak 9.45	50 rőfös vég rumburgi vászon csak f. 10.40	30 rőfös vég jó min. chifon csak f. 4.65	30 rőfös vég R. Chifon csak f. 5.40	30 rőfös vég R. R. Chifon csak f. 6.85
30 rőfös vég csikos Kanavász csak f. 3.25	30 rőfös vég csikos és kockás I-ma kanavász csak f. 4.55	30 rőfös vég finom kanavász csak f. 5.40	35 rőfös vég kanavász különlegesség csak f. 6.40	30 rőfös vég fehér csikos csinvat ágyhuzatra csak f. 6.35	30 rőfös vég virágos fehér csinvat ágyhuzatra csak f. 7.40
Remek női ing vászonból, kézi himzéssel csak 85 kr. f. 1.15 f. 1.55	Remek női Chifon ing schweizl himzéssel csak f. 1.10 f. 1.42 f. 1.74	Remek női háló Corseta nagy vászontétkben csak 93 kr. f. 1.25 f. 1.56	Remek női chifon nadrág csak 90 kr. f. 1.18 f. 1.45	Remek Chifon alsó szoknyák himzéssel csak f. 1.35 f. 1.75 frt 2.25	Remek Cloth és posztó alsó szoknyák csak frt 1.65 f. 2.15 frt 3.22
Varrás nélküli vászonlepedő 2 mtr hosszú és másfél mtr széles csak 92 kr.	Varrás nélküli remek vászonlepedő 2 mtr hosszú és másfél mtr széles csak frt 1.05	Nemzetközi keresk. ügynökség Budapest, Kerepesi-út 65. I. em.		Remek selyem Clot paplan minden színben csak frt 3.95	Remek Cashmir paplan minden színben csak frt 3.55

Hirdetések

olcsó árban felvételnek

a kiadóhivatalban